

Fransk åpning: Vinduet oversetter mellom ulike kulturer. Men klarer ikke helt å sette Houellebecq i sitt rette element.

Plus ça change

Arets andre utgave av Vinduet innledes med en rekke interessante artikler, for eksempel en introduksjon til Cecilie Løveids poesi ført i pennen av Øyvind Berg – for en skriver! – og en spionrapport – med bilder! – fra Tomas Espedals hage, signert Heming Gujord. Nordisk-amanuensisene lar seg inspirere av forfatteren, og gjennomfører en helt privat lesning. Resultatet er omtrent like fascinerende og frustrerende som Espedals egne verk. Felles for mange av disse tekstene er en tendens som kommer særlig klart til uttrykk i Torsten Bøgh Tomsens introduksjon til noen hovedlinjer i den såkalte økokritikken, det vil si den natur- og miljøbevisste litteraturresepsjonen. Artikkelforfatterne fascineres av det litteraturen handler om og refererer til, altså det som ikke er spesifikt litterært ved litteraturen. Samtidig insisterer en på estetikkens egenverdi og utsigelseskraft i møte med det som ligger utenfor teksten. Denne holdningen fører til en oppløftende kritisk tilnærming som ikke tar noe for gitt, som vender sitt blikk mot omverden og lesningen på en og samme tid.

SURPOMP: I Preben Jordals andre nummer av Vinduet er det en egen seksjon om Houellebecq. Her fra april i år.

FOTO: ANDREU DALMAU, EPA

Dessverre vinner ikke denne doble tilnærmingen frem i det som er nummerets store *selling point*, en egen seksjon viet Michel Houellebecqs «Underkastelse». Den berømmelsesverdige ideen bak Houellebecq-seksjonen er å gi publikum tilgang til den franske sosiale, kulturelle og litterære konteksten som mangler for de fleste av oss når vi gir oss i kast med årets litterære hendelse. Redaktør Jordal har lang erfaring som oversetter, og denne erfaringen ser ut til å spille en rolle i måten han redigerer Vinduet på: overordnet ved at han setter i gang slike kulturelle oversettelser (i tillegg finner vi to reportasjer fra det store utland i dette nummeret), og i selve det redaksjonelle ved å hente inn skribenter som også er oversettere – noe som også understrekes i redaksjonssekretær Silje Aa. Fagerlunds sterke tilknytning til fagfeltet – og som dermed garanterer for kunnskaps- og presisjonsnivået. En lignende holdning lå bak Jordals første nummer, som viet Nietzsche oppmerksomhet i en rekke artikler, i anledning ferdigstillingen av den norske oversettelsen av filosofens samlede verker.

Jordal har blitt anklaget for å være for opptatt av menn – og en egen seksjon om Houelle-

becq gagnar ham vel knapt i så måte. Men hans ønske om å ta seriøse litterære dypdykk utenfor landets og språkets grenser, med oversetteren som anfører, er en utvidelse av den norske litterære offentligheten. En slik utvidelse er det bare å ønske velkommen, og legge til at den slutter opp om Vinduet redaksjonelle hovedoppgave slik den ble formulert av bladets første redaktør Nic. Stang, å være et åpent vindu mot verden.

Alle tekstene i Houellebecq-seksjonen er fortjenstfulle på sine vis, men sett under ett blir dette likevel en svak kontekstualisering av romanen, fordi den i så stor grad fungerer etter Houellebecqs egne og den øvrige resepsjonens premisser. At «Underkastelse» handler om Vestens møte

med innvandring og Islam har vi vel fått med oss. Flere av bokens anmeldere har også pekt på at boka egentlig handler mer om Frankrike enn om Islam. Men det er få, om noen, som egentlig har tatt konsekvensen av dette og beskrevet den spesifikt franske kulturelle konteksten «Underkastelse» spiller seg

ut innenfor, og som ifølge Houellebecq muliggjør en muslimsk valgseier som også ville forbedre situasjonen på mange måter.

Det er en rekke helt ut særfranske sider ved «Underkastelse», så som dens syn på kjønn og på familien, hvilken rolle frossen- og ferdigmat spiller, hvorfor det regionale kjøkkenet fremstår som en langt viktigere og mer attråverdig størrelse enn religion for hovedpersonen forholdet mellom Paris og resten av landet, etc. etc. Men disse sidene ved boka blir i liten grad belyst i Vinduet, i stedet får vi flere artikler som skriver den inn i vår store sivilisasjonskonflikt, hvor

den allerede står trygt plassert. Min frykt er at denne mottakelsen gjør det vanskelig å lese boka som noe annet enn en bauta til minne om angrepet på Charlie Hebdo.

For eksempel bruker Kyrre Tromm Lindvig, i bladets eneste fullblods lesning av «Underkastelse», opp plassen sin på den åpenbare kulturkampen, og konkluderer der diskusjonen av Houellebecqs forfatterskap bør begynne: i

TIDSSKRIFT

Preben Jordal (redaktør)
Vinduet 2/2015
Gyldendal, 144 sider

stadfestelsen av at Houellebecq sørger over det tapte borgerlige Europa, og at kynikeren er en skuffet romantiker. Og selv i Per Buviks lærerrike diskusjon av frelsestematikk hos Houellebecq og 1800-tallsforfatteren Karl Joris Huysmann – som hovedpersonen i likhet med Buvik skrev doktoravhandling om – nøyer den nyslåtte emeritus seg med å påpeke en manglende eksistensiell dybde hos Houellebecq sammenlignet med Huysmann, og lar dette være et utfall av «vår tids» – altså vestens – manglende tro.

Interessant nok kunne Jordal nøygd seg med å la seg inspirere av artikler han trykker i dette samme nummeret, for å finne perspektiver som ville utvidet vår diskusjon av Houellebecq på svært interessante måter: Mediebevisstheten som demonstreres av Karin Nygård i hennes utsøkt skarpsynete kritikk av Martin Glaz Serups bok om relasjonell poesi kunne for eksempel avslørt Houellebecqs dårlige grep om fremtidens mediesituasjon. Øyvind Berg (for ikke å si Cecilie Løveid!) ville ikke latt kjønnstematikken i «Underkastelse» og i Houellebecqs forfatterskap ligge urørt. Og ikke minst kunne en tolkning av «Underkastelse» mer inspirert av Silje Aa. Fagerlunds lesning av Olga Ravns «Celestine», avdekket hvilken rolle ensomhet spiller i surpumpen Houellebecqs dommedagsprofetier. Slike perspektiver har Jordal ikke åpnet for, i stedet får vi truismen om Frankrike som alle vi som har hørt på radioens korrespondentbrev kjenner fra før.

Kristoffer Jul-Larsen
bokmagasinet@klassekampen.no

Preben Jordal er kritiker i Bokmagasinet, boka anmeldes derfor av en ekstern kritiker.